

Cape Town Konvansiyonu'nun Öncelikli Uygulanması

Cape Town Konvansiyonu gerek Anayasa'nın 90/5. maddesi uyarınca, gerekse özel hüküm-genel hüküm, önceki tarihli kanun-sonraki tarihli kanun ilişkisi bakımından, mevcut durumda çeliştiği Türk Mevzuatı'ndan öncelikli olarak uygulanacak bir milletlerarası antlaşmadır

Av. Serap Zuvın / Av. Duygu Beyazo

Türkiye Cumhuriyeti'nin 16 Kasım 2001 tarihinde Cape Town'da imzaladığı Taşınır Donanım Üzerindeki Uluslararası Teminatlar Hakkında Sözleşme ve Sözleşme'ye ilişkin Hava Aracı Donanımına Özgü Konulara Dair Protokol ("Cape Town Konvansiyonu"), gerekli onaylamanın uygun bulunduğu Kanun ve onaylama kararının çıkarılmasının ardından nihayet 1 Aralık 2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Cape Town Konvansiyonu, uluslararası hukukta hava araçlarına finansman sağlayan kişi ve kuruluşların haklarını uluslararası bir sicile kaydetmek ve lehine finansman sağlanan borçluların temerrüt ve iflas hallerinde, finansman sağlayanlara pek çok yetki öngörerek, alacaklarına koruma sağlamayı amaçlamaktadır. Ancak, Cape Town Konvansiyonu'nun bazı maddeleri, mevcut Türk Mevzuatı ile çelişen hükümler içerdiğinden, bu çelişen hükümler açısından, Konvansiyon'un mu yoksa Türk Mevzuatı'nın mı öncelikli olarak uygulanacağı sorunu ortaya çıkmaktadır. Bu sorun, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın ("Anayasa") 90. maddesi ışığında ve özel hüküm-genel hüküm, önceki kanun-sonraki kanun prensipleriyle çözüme kavuşturulabilir.

Cape Town Konvansiyonu'nun Normlar Hiyerarşisindeki Yeri

Anayasa'nın 90/1. maddesine göre, usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir ve normlar hiyerarşisinde kanunlarla aynı seviyede bulunurlar. Cape Town Konvansiyonu, gerekli imzalanma ve onaylanma prosedürlerinin ardından usulünce yürürlüğe konulmuş milletlerarası bir antlaşmadır ve ilgili hüküm gereğince Türk kanunları ile aynı hiyerarşik seviyede yer alır.

Temel Hak ve Hürriyetlere İlişkin Milletlerarası Antlaşmaların Öncelikli Uygulanması

Anayasa'nın 90/5. maddesinde, usulüne uygun yürürlüğe konulmuş temel hak ve hürriyetlere ilişkin milletlerarası antlaşmaların, Türk Mevzuatı ile çelişen hükümlerinin bulunması halinde, bunların öncelikli olarak uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Anılan fıkra Anayasa'ya 7 Mayıs 2004 tarihinde eklene-

rek, "temel hak ve hürriyetlerin evrensel düzeyde kabul edilmiş standart ve normlar ile Avrupa Birliği Kriterleri seviyesine çıkarılması amacıyla" böyle bir düzenlemenin yapıldığı Anayasa değişikliğinin gerekçesinde belirtilmiştir. Bu hükmün özel gerekçesinde ise "insan haklarına ilişkin milletlerarası antlaşmalar" kavramı kullanılarak, bu sözleşmelerin insan haklarına ilişkin oldukları vurgulanmıştır.

Anayasa'nın 90/1. maddesine göre, usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir ve normlar hiyerarşisinde kanunlarla aynı seviyede bulunurlar. Cape Town Konvansiyonu, gerekli imzalanma ve onaylanma prosedürlerinin ardından usulünce yürürlüğe konulmuş milletlerarası bir antlaşmadır ve ilgili hüküm gereğince Türk kanunları ile aynı hiyerarşik seviyede yer alır

Cape Town Konvansiyonu, mülkiyet hakkını düzenleyici ve koruyucu hükümler içeren ve Türkiye'de usulünce yürürlüğe konulmuş milletlerarası bir antlaşmadır. Mülkiyet hakkı, gerek Anayasa'da, gerekse Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde düzenlenmiş ve koruma altına alınmış bir insan hakkıdır. Bu kapsamda mülkiyet hakkını düzenleyen ve koruyan Cape Town Konvansiyonu ile Türk kanunlarının çelişmesi halinde, konvansiyona öncelik verilmesi gerekmektedir.

Özel Hüküm-Genel Hüküm/Önceki Kanun-Sonraki Kanun İlişkisi

Cape Town Konvansiyonu'nun, temel hak ve hürriyetlere ilişkin bir milletlerarası antlaşma olduğu ve Türk Mevzuatı ile çelişmesi halinde Anayasa madde 90/5 uyarınca öncelikli olarak uygulanacağı görüşümüzü savunmakla birlikte, birtakım hukukçuların Cape Town Konvansiyonu'nun temel hak ve hürriyetlere ilişkin olmadığı argümanını göz önünde bulunduru-

Cape Town Konvansiyonu, mülkiyet hakkını düzenleyici ve koruyucu hükümler içeren ve Türkiye'de usulünce yürürlüğe konulmuş milletlerarası bir antlaşmadır. Mülkiyet hakkı, gerek Anayasa'da, gerekse Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde düzenlenmiş ve koruma altına alınmış bir insan hakkıdır

arak; normların çatışması halinde uyumsuzluğun, normlar arasındaki özel hüküm-genel hüküm ve önceki kanun-sonraki kanun ilişkisine bakılarak da çözüme kavuşturulabileceğini vurgulamak isteriz.

Özel hüküm ve genel hüküm ilişkisi uyarınca, aynı olayın farklı biçimde düzenlenmesi ile ilgili ortaya çıkacak uyumsuzlukta, konuyu özel olarak düzenleyen mevzuat hükümlerinin, konuyu içeren genel bir mevzuata göre öncelikli olarak uygulanması gerekir.

Önceki kanun ve sonraki kanun ilişkisinde ise, önceki tarihli bir mevzuatın sonraki tarihli mevzuatla aynı konuda düzenleme getirmiş olmasından kaynaklanacak sorun, daha sonra düzenlenmiş, daha güncel olan sonraki tarihli mevzuatın öncelikli uygulanmasıyla çözüme kavuşur.

Cape Town Konvansiyonu (i) 3.12.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun¹ rehin haklarını düzenleyen maddeleri; (ii) 19.06.1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun² rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takibe ilişkin hükümleri; (iii) 21.07.1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un³ ilgili maddeleri; (iv) 10.06.1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu'nun⁴ feshe ilişkin hükümleri ve (v) 14.10.1983 tarihli ve 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu'nun⁵ ipoteğe ilişkin hükümleriyle çelişmektedir. Görüldüğü gibi, Cape Town Konvansiyonu, çeliştiği Türk kanunlarından hem sonraki tarihli, hem de daha özel bir konuyu düzenleyen ve kanun hükmünde olan bir milletlerarası antlaşmadır. Dolayısıyla, Cape Town Konvansiyonu bu sebeplerle, normlar hiyerarşisinde aynı seviyede bulunduğu kanunlara göre öncelikli olarak uygulanacaktır.

Bu görüş çerçevesinde, Cape Town Konvansiyonu'nun öncelikli olarak uygulanmasının devamlılığının sağlanabilmesi için, onunla çelişen sonraki tarihli kanunlarda, bu kanunların milletlerarası antlaşma hükümleri saklı tutulmak kaydıyla uygulanacağını belirten bir hükme yer verilmesi gerekmektedir.

Böylesi bir sorun yeni kabul edilen 21.11.2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Hakkında Kanun ("Kanun") için söz konusudur. Kanun'un, kiracının temerrüdü halinde kiralayan için düzenlemiş olduğu fesih hakkının kullanımı için belirli aşamaların kaydedilmesi gerekirken, Cape Town Konvansiyonu kiralayana böylesi durum-

da derhal fesih hakkı tanımaktadır. Kanun, niteliği itibariyle özel bir kanun olsa da, biz Cape Town Konvansiyonu'nun daha spesifik bir konuyu düzenlediği kanaatinde olduğumuzdan, bu çatışma halinde de sonraki tarihli olmasa da Cape Town Konvansiyonu'nun öncelikli uygulanacağı görüşündeyiz.

Böylesi uyumsuzluklarda tereddütlere yer verilmemesi için, sonraki tarihli kanunda, bu kanunun uygulanmasında Cape Town Konvansiyonu'nun istisna tutulacağını açıkça düzenlenmesi yerinde olurdu. Nitekim Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un 1/2. maddesinde millerlerarası sözleşme hükümlerinin saklı tutulacağına ilişkin hükme yer verilerek, New York Konvansiyonu gibi bu Kanun'dan önceki tarihli milletlerarası antlaşmaların, kendinden öncelikli olarak uygulanması sağlanmıştır.

Uluslararası Yükümlülük

Görüldüğü gibi, Cape Town Konvansiyonu gerek Anayasa'nın 90/5. maddesi uyarınca, gerekse özel hüküm-genel hüküm, önceki tarihli kanun-sonraki tarihli kanun ilişkisi bakımından, mevcut durumda çeliştiği Türk Mevzuatı'ndan öncelikli olarak uygulanacak bir milletlerarası antlaşmadır. Bu konvansiyonun temel hak ve hürriyetlere ilişkin olduğunun kabul edilmemesi ve dolayısıyla uygulanmasının sınırlandırılması riski ile karşı karşıya kalması halinde, hem Türkiye uluslararası hukuktan kaynaklanan yükümlülüklerine aykırı hareket etmiş olacak, hem de konvansiyon tam olarak uygulanmadığı için konvansiyonun sağlayacağı avantajlardan faydalanılamayacak ve böylece ülke olarak konvansiyona taraf olmuş olmamız anlamış hale gelmiş olacaktır.

- 1- 8/12/2001 tarihli 246007 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 3/12/2001 tarihli 4722 sayılı Türk Medeni Kanunu.
- 2- 19/06/1932 tarihli 2128 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 09/06/1932 tarihli 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu,
- 3- Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun.
- 4- 28/06/1985 tarihli ve 18795 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 10/06/1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu.
- 5- 19/10/1983 tarihli 18196 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 14/10/1983 tarihli 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu.